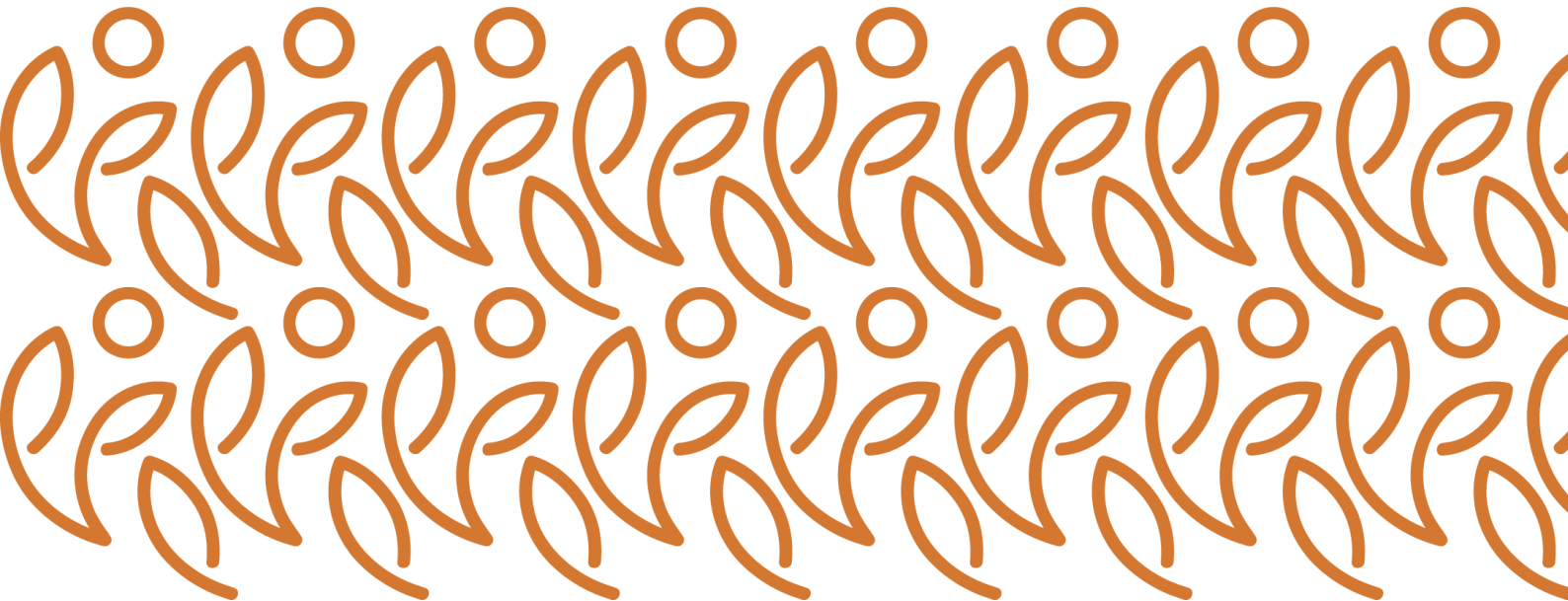

Suun terveydenhuollon palvelujen omavalvontasuunnitelma

20.4. 2026

hyv. Marko Korhonen
johtava ylihammaslääkäri

Sisällys

1	Omavalvonta.....	4
2	Omavalvontasuunnitelman laatiminen	5
3	Omavalvontasuunnitelman sisältö	6
3.1	Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot.....	6
3.1.1	Palveluntuottaja perustiedot.....	6
3.1.2	Palveluyksikön perustiedot.....	6
3.1.3	Palvelut, toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet	7
3.2	Asiakas- ja potilasturvallisuus	9
3.2.1	Palveluiden laadulliset edellytykset.....	9
3.2.2	Vastuu palveluiden laadusta	10
3.2.3	Potilaan asema ja oikeudet	11
3.2.4	Muistutusten käsittely	14
3.2.5	Henkilöstö.....	14
3.2.6	Potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta	16
3.2.7	Monialainen yhteistyö ja palveluiden koordinointi.....	16
3.2.8	Toimitilat ja välineet.....	18
3.2.9	Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö.....	21
3.2.10	Lääkehoitosuunnitelma	23
3.2.11	Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja	23
3.2.12	Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen.....	25
3.3	Omavalvonnan riskienhallinta.....	26
3.3.1	Palveluyksikön riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen	26
3.3.2	Riskienhallinnan keinot ja toiminnassa ilmenevien epäkohtien ja puutteiden käsittely	28
3.3.3	Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen.....	30
3.3.4	Ostopalvelut ja alihankinta	31
3.3.5	Valmius- ja jatkuvuuden hallinta.....	31
4	Omavalvonta suunnitelman toimeenpano, julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen	

4.1	Toimeenpano	31
4.2	Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen	32

1 Omavalvonta

Hyvinvointialue on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta (612/2021). Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 8§).

1.1.2024 astui voimaan sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaki, joka säätelee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien omavalvontaa. Valvontalaki kokoaa yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon omavalvontaa koskevat säännökset ja vahvistaa palvelunjärjestäjien ja palveluntuottajien omavalvontaa sekä sen ensisijaisuutta.

Omavalvonnalla tarkoitetaan sitä, että palvelujen järjestäjä ja tuottaja valvovat, seuraavat ja arvioivat oman toimintansa laatua, lainmukaisuutta ja turvallisuutta sekä kuulevat asiakkaita ja potilaita laatuun ja asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvissä asioissa ottaen palautteen huomioon toiminnan kehittämisessä. Omavalvonta on valvonnan ensisijainen ja tärkein muoto.

Omavalvonnan tavoitteena on ehkäistä palvelutoiminnassa ilmeneviä epäkohtia, korjata puutteita sujuvasti ja vähentää valvontaviranomaisten tarvetta puuttua niihin jälkikäteisen valvonnan keinoin. Omavalvonta on laadun hallintaa, riskienhallintaa sekä jatkuvuuden ja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista.

Valvontalain mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan (hyvinvointialue), joka toimii kahdessa tai useammassa palveluyksikössä tulee laatia omavalvontaohjelma, joka toimii strategisena välineenä ja ohjeena palveluyksiköittäin tehtäville omavalvontasuunnitelmille. Jokaisen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollonpalvelun tuottajan tulee laatia päivittäisiä toimintoja varten jokaiseen palveluyksikköön omavalvontasuunnitelma.

2 Omavalvontasuunnitelman laatiminen

Sosiaali- ja terveysalan lupavirasto Valvira on 8.5.2024 antanut määräyksen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajan palveluyksikkökohtaisen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatisesta ja seurannasta (08.05.2024 V/42106/2023 - Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) - Viranomaisten määräyskokoelmat - FINLEX ®)

Palveluntuottaja vastaa palveluyksikkökohtaisen omavalvontasuunnitelman laatisesta. Omavalvontasuunnitelma tulee tehdä sähköisesti ja siihen on kirjattava, kuka vastaa sen laatisesta, toteutumisen seurannasta, päivittämisestä ja julkaisemisesta.

Omavalvontasuunnitelman laajuus ja sisältö määräytyvät palveluyksikössä tuotettavien palvelujen ja toiminnan laajuuden mukaan.

Omavalvontasuunnitelman on katettava palveluyksikössä tuotetut palvelut, mukaan lukien palveluntuottajan omana toimintana tuotetut palvelut, palveluntuottajan ostopalveluna ja alihankintana hankkimat palvelut ja palvelusetelillä tuotetut palvelut.

Omavalvontasuunnitelman tulee olla selkeä sekä helposti ymmärrettävä ja käytettävä työväline, joka ohjaa palveluyksikön henkilöstön käytännön työtä ja toimintaa. Palveluntuottajalla ja palveluyksikön henkilöstöllä on velvollisuus toimia omavalvontasuunnitelman mukaisesti ja seurata aktiivisesti suunnitelman toteutumista.

Palveluntuottajan on otettava omavalvontasuunnitelmaa laatiessaan ja päivittäessään huomioon palveluyksikön palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävä tai muuten saatu palaute.

Omavalvontasuunnitelman laatisesta ja seurannasta vastaa vastuuyksikköjohtaja,
ylihammaslääkäri Riitta Hautala

Viimeisin päivitys

29.4.2026

Julkaiseminen/julkisuus

yksikössä esillä 1.5.2026

julkaistaan sähköisenä 5/2026

3 Omavalvontasuunnitelman sisältö

3.1 Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot

3.1.1 Palveluntuottaja perustiedot

Palveluntuottajan nimi: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Y-tunnus: 3221323-8

Yhteystiedot: Hanneksenrinne 7, 60220 Seinäjoki

Terveyspalvelujen vastaava johtajaylilääkäri Tiina Perä

3.1.2 Palveluyksikön perustiedot

Palveluyksikön nimi:

- Kauhavan sosiaali- ja terveyskeskus, Suun terveydenhuolto

Kauppapassi 3, 62200 Kauhava

- Ylihärmän terveysasema, Ylihärmän hammashoitola

Leinosentie 15, 62375 Ylihärmä

- Alahärmän koulukeskus, hammashoitola. Yliviitalantie 1, 62300 Härmä

- Keskitetyn ajanvarauksen puhelinnumero: 06-230 7660

Evijärven ja Korttesjärven suun terveydenhuollon yksiköiden toiminta on päättynyt 30.9.2025

Palveluyksikön valvontalain 10 §:n 4 momentin mukaisen vastuuhenkilön tai palvelualojen vastuuhenkilöiden nimet ja yhteystiedot

Yksikön esihenkilö: Riitta Hautala, ylihammaslääkäri

Esihenkilön puhelinnumero: 040-351 2881

sähköpostiosoite: riitta.hautala@hyvaep.fi

Yksikön osastonhoitaja: Kristiina Hietakangas

Esihenkilön puhelinnumero: 040 636 7304

sähköpostiosoite: kristiina.hietakangas@hyavep.fi

3.1.3 Palvelut, toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet

Kauhavan sosiaali- ja terveyskeskuksen, Ylihärmän terveysaseman ja Alahärmän koulukeskuksen hammashoitoloissa hoidetaan pääsääntöisesti Kauhavan ja Evijärven alueen väestöön kuuluvia suun terveydenhuollon potilaita.

Tarvittaessa hoidetaan suun terveydenhuoltoon liittyvät päivystykselliset käynnit riippumatta potilaan kotikunnasta.

Kauhavan alueella tuotettavat palvelut ovat virka-aikaisia palveluja. Virka-ajan ulkopuolinen vastaanotto toiminta on keskitetty Seinäjoelle, joten suun terveydenhuollon osalta toimintaa kiinteistöissä on ainoastaan virka-aikana.

Evijärven ja Korttesjärven suun terveydenhuollon yksiköiden toiminta lakkautettiin aluehallituksen päätöksen pohjalta kokonaan 30.9.2025. Hoitovastuu alueen väestöstä on siirtynyt Kauhavan alueen hammashoitoloihin.

Hoituhuoneita Kauhavalla on kuusi, Ylihärmässä neljä, Alahärmässä yksi.

Suun terveydenhuollossa lapsen ensimmäinen tarkastus suoritetaan pääsääntöisesti etävastaanottona. Alle kouluikäisten tarkastukset ja kontrollikäynnit toteutetaan hammashoitajien toimesta. Alle kouluikäiset ohjataan hammaslääkärille ja suuhygienistille ainoastaan tarpeen vaatiessa.

Asetuksen mukaiset suun terveydenhuollon määräaikaistarkastukset järjestetään määräajoin ja yksilöllisen tarpeen perusteella. Ikäperusteiset tarkastukset tehdään alle kouluikäisillä 1-, 3- ja 5-vuotiaille ja kouluterveydenhuollossa piirissä tarkastukset ajoittuvat 7-, 9-, 12- ja 15-vuotiaille. Opiskeluterveydenhuollossa tarkastus tehdään kerran, 17-vuotiaana. Näihin tarkastuksiin varataan aika sähköisesti.

Koululaisille ja heidän vanhemmilleen lähetetään asiasta tiedote kouluterveydenhoitajan kautta. Muut lasten ja nuorten tutkimukset ja tarvittavat hoidot alle 18-vuotiaille tehdään yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Evijärvellä ja Korttesjärvellä koululaisten määräaikaistarkastukset suoritetaan koululla, yksilölliset hoitokäynnit Kauhavan hammashoitolassa.

Aikuisväestö voi varata ajan keskitetyn ajanvarausnumeron kautta takaisinsoittojärjestelmällä. Vaadittava hoidon tarpeen arviointi tapahtuu suun terveydenhuollon ammattilaisen toimesta puhelimitse. Toisena vaihtoehtona ajan varaamiseen on koko Etelä-Pohjanmaan alueen kattava chatpalvelu. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen tekoälypohjainen Konsti neuvoo myös suun terveydenhoitoa koskevissa kysymyksissä.

Potilailla on mahdollisuus varata hampaan tai paikan lohkeamien hoitoa varten aika hammaslääkärille sähköisesti. Suuhygienistille sähköisesti on varattavissa aikoja hammaskiven poistoa varten.

Vanhusväestön ja muiden asumisyksiköiden asukkaiden hoidon tarvetta seulotaan käynneillä yksiköissä, näihin osallistuminen on vapaaehtoista. Kotihoidon kanssa tehdään niin ikään yhteistyötä, jonka kautta kotihoidon henkilöstöllä on mahdollisuus olla yhteydessä asiakkaidensa suun terveyttä koskevista asioista suun terveydenhuollon yksikköön erillisen ohjeistuksen mukaan.

Keskeisenä painopisteenämme on suusairauksien ennaltaehkäisy. Pyrimme tuottamaan laadultaan hyviä ja kaikille tasavertaisia palveluja alueemme asukkaille oikea-aikaisesti hoitotakuun puitteissa. Toiminta on pyritty tuottamaan tehokkaasti työnjaolla eri ammattiryhmien osaamista hyväksi käyttäen. Hoito tapahtuu potilaan kanssa yhteisymmärryksessä sovitulla tavalla noudattaen käypähoidon periaatteita. Kaikille aikuisille määritetään tarkastuksen yhteydessä yksilöllinen tarkastusväli, joka ohjaa potilasta hakeutumaan hoitoon säännöllisesti.

Asiakaslähtöisyys huomioidaan mm siten, että palveluja saa silloin, kun potilaalla on siihen tarve. Kiireelliseen ja puolikiireelliseen hoitoon pääsee nopeasti, 1pv- 4 viikkoa kiireellisyyden mukaan.

Riskiryhmiin kuuluvia potilaita voidaan kutsua kontroleihin ja ylläpitohoitoon. Ylläpitohoidolla pyritään ennaltaehkäisemään suuret hoidontarpeet ja ylläpitämään väestön hyvää suunterveyttä. Näin on pystytty hallitsemaan myös hoitojonoja.

Kauhavan hyvinvointikeskuksessa työskentelee oikomishoidon ylihammaslääkäri, joka vastaa alueen alle 18-vuotiaiden oikomishoidosta ja hän tekee myös lapualaisille alle 18-vuotiaille oikomishoidon hoitosuunnitelmat.

Ilokaasusedaatiohoitoja käy tekemässä siihen koulutetut hammaslääkärit 3-4 x/vuosi. Erikoissairaanhoidon toimenpiteitä vaativat hoidot ohjataan keskussairaalan suupoliklinikalle.

Toiminta perustuu toimialaa koskevaan lainsäädäntöön. Keskeiset terveydenhuollon palvelua ohjaavat lait ovat laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021), terveydenhuoltolaki (1326/2010), laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (758/1992) sekä erityislakeina mielenterveyslaki (1116/1990), Laki lääkinnällisistä laitteista 719/2021; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 784/2021, 27-28§.

Potilaskäyntejä Kauhavan alueella on vuodessa noin 17 000. Yhdellä potilaalla on keskimäärin noin 1–3 käyntiä hoitajaksonsa aikana.

Palvelut tuotetaan omana toimintana.

3.2 Asiakas- ja potilasturvallisuus

3.2.1 Palveluiden laadulliset edellytykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen on oltava laadukkaita, asiakaskeskeisiä, turvallisia ja asianmukaisesti toteutettuja. Osaava ja palveluyksikön omavalvontaan sitoutunut henkilöstö on keskeinen tekijä palvelujen laadun ja asiakasturvallisuuden varmistamisessa ja palvelujen kehittämisessä (STM:n julkaisuja 2022:2).

Palvelut tuotetaan yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan Käypähoito-suositusten ohjeita noudattaen. Hoitoa pyritään tarjoamaan oikea-aikaisesti hoitotakuu huomioiden. Laatua seurataan mittariston avulla, jossa tutkitaan muun muassa juurihoidettujen hampaiden selviytymisosuutta, paikkojen pysyvyyttä ja hoitoon pääsyä. Mittaristoihin pääsee tutustumaan jokainen hammaslääkäri omien lukujensa osalta ja palveluyksikkö johtajat koko yksikön lukujen osalta.

Asiakasturvallisuus varmistetaan perehtymällä riskeihin yksikön riskien arvioinnissa. Yksikössä noudatetaan korkeaa hygieniää, joka parantaa asiakasturvallisuutta. Toimitilat ovat asianmukaiset eikä käytävillä tai muissa tiloissa ole ylimääräisiä tavaroita. Myös esteettömyys on huomioitu toimitiloissa. Palvelujen laadun takeena ovat osaava henkilöstö, käypähoidon mukaiset toimintatavat, potilaan hoidossa käytettävät laadukkaat aineet, välineet ja laitteet.

Vieraskielisiä potilaita hoidettaessa tarvittaessa käytetään tulkkauspalvelua.

Potilaiden hoitoon pääsyä seurataan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta valtakunnallisesti potilastilastoista automaattisesti poimittavien tietojen avulla. Vastuuyksikköjohtajana toimiva ylihammaslääkäri seuraa hoitoon pääsyn lisäksi muun muassa käyntimääriä ja toimenpidemääriä sekä yhteydenottomääriä eri kanavien kautta. Tarvittaessa ylihammaslääkäri puuttuu havaitsemiinsa poikkeamiin hoidon laadussa, ja pyrkii yhdessä työntekijöiden kanssa tunnistamaan niiden syitä ja korjaamaan poikkeamat mahdollisuuksien mukaan.

Hyvinvointialueella on käytössä sähköiset W-pro, Qpro- ja Hai-pro-järjestelmät, joiden avulla ilmoitetaan ja raportoidaan poikkeamista, vioista ja muista havaituista ongelmista. Henkilöstö voi antaa palautetta paitsi läheltä piti tai vaaratilanteista. Lisäksi palautetta voi antaa myös siitä, jos jokin on onnistunut erityisen hyvin. Positiivisen palautteen antamista on sähköinen Posipro järjestelmä.

Toimipisteessä on henkilöstölle suunnattu lukukuittauksella varustettu turvallisuuskansio. Kaikilla suun terveydenhuollon henkilöstöön kuuluvilla on velvollisuus perehtyä kansion sisältöön ja kerrata se säännöllisin väliajoin. Kansio kuuluu myös uuden työntekijän perehdytykseen. Kansio sisältää muun muassa kaikkien turvallisuusorganisaatioon kuuluvien henkilöiden yhteystiedot, asiakas- ja potilasturvallisuus suunnitelman, henkilöturvallisuusohjeen, pelastus- ja valmiussuunnitelman sekä toimintaohjeet poikkeustilanteiden varalle. Tietojen päivityksestä huolehtivat yksiköiden nimetyt turvallisuusvastaavat.

3.2.2 Vastuu palveluiden laadusta

Yksikön omavalvontasuunnitelman laatimisesta vastaa ylihammaslääkäri. Ylihammaslääkäri toimii hammaslääkäreiden lähiesihenkilönä. Osastonhoitaja toimii hoitohenkilöstön lähiesihenkilönä. Omavalvontasuunnitelma käydään läpi henkilöstön kanssa palaverissa. Omavalvontasuunnitelma tarkastetaan ja päivitetään vuosittain.

Vastuuyksikön johtajalla on velvollisuus seurata toiminnan laatua, asiakaskeskeisyyttä, turvallisuutta ja asianmukaista toteuttamista hoitotakuun määrittämässä ajassa. Terveystoiminnan tulee aina perustua näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin, toisin sanoen niiden pohjana on käypähoito-ohjeistus. Osastonhoitajan vastuulla on hoitohenkilökunnan valvominen ja ohjeistaminen tarvittaessa.

Ylihammaslääkärin ja osastonhoitajan yhteistyö on keskeinen palvelujen laadun tekijä. Palveluyksikön vastuuhenkilöillä on toiminnan edellyttämä, asiamukainen koulutus, kokemus ja ammattitaito johtamistehtävään ja toiminnan valvontaan.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella käytössä olevat aiemmin mainitut sähköiset turvallisuus ja palautejärjestelmät, joiden kautta saapuva palaute tulee esihenkilöiden käsiteltäväksi. Esihenkilöt käsittelevät palautteet viikon kuluessa. Henkilöstö voi olla esihenkilöön yhteydessä havaitsemistaan ongelmista myös suoraan tai esimerkiksi

sähköpostitse. Havaitut ongelmat ja viat pyritään hoitamaan kuntoon mahdollisimman pikaisesti.

Tarvittaessa saatu palaute käsitellään koko yksikön henkilöstön kanssa, ja tehdään tarvittavat muutokset käytäntöihin ongelman poistamiseksi.

Mikäli havaitaan puutteita henkilöstön osaamisessa, järjestetään henkilöstölle lisäkoulutusta tai ohjeistusta. Laitevikojen yhteydessä viallinen laite poistetaan heti käytöstä ja korjataan ennen uudelleen käyttöönottoa tai korvataan tarvittaessa uudella laitteella. Tarvittaessa asia siirretään käsiteltäväksi ylemmälle taholle tai sen koskiessa muun rajapinnan yksikön toimintaa, siirretään kyseisen yksikön käsiteltäväksi. Tällaisia yksiköitä ovat esimerkiksi välinehuolto, laitoshuolto, kuljetus- ja varastopalvelut sekä tietotekniset palvelut.

Henkilöstö on tietoinen velvollisuudestaan ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista omalle lähiesihenkilölleen, mahdollisimman pian henkilökohtaisesti tai sähköisen järjestelmän kautta. Tarvittaessa esihenkilö ilmoittaa asiasta myös eteenpäin ylemmälle tasolle tai muuhun asiasta vastaavaan yksikköön. Laitevikojen ollessa kyseessä tehdään Fimeaan ilmoitus vikatilanteesta (<http://fimea.fi>). Mikäli vika liittyy potilastietojärjestelmään tai potilastietoihin, tehdään ilmoitus lisäksi tietosuojaa koskevasta vaaratilanteesta. Ilmoituksen pääsee tekemään suoraan Hai-pro-ilmoituksesta.

Omavalvonta suunnitelma on kaikkien nähtävillä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivulla ja toimipisteessä potilaiden nähtävillä odotusaulassa.

Lisäksi toimistotilassa paperiversiona kansiossa sekä Kauhavan alueen henkilöstön Teams kanavan tiedostoissa.

3.2.3 Potilaan asema ja oikeudet

Potilaan hoitoon pääsy perustuu puhelimesta tapahtuvana suun terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään hoidontarpeen arviointiin. Tämän lisäksi potilas saa palvelua sähköisten palvelukanavien kautta, joita ovat chat palvelut ja sähköinen ajanvaraus. Sähköisen ajanvarauksen kautta potilas voi varata ajan lohkeaman paikkausta varten. Vahvaa tunnistautumista vaativat lakisääteisten laajojen terveystarkastusten mukaisia suun terveystarkastuksia voi varata henkilö, jolla on pankkitunnukset ja lisäksi ajan voi varata alle 18-vuotiaan lapsensa puolesta lapsen huoltaja. Potilaat hoidetaan hoitotakuun mukaisesti.

Potilaan hoito pyritään aina suunnittelemaan ja toteuttamaan yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Ennen hoidon toteuttamista potilaan kanssa keskustellaan mahdollisista

hoitovaihtoehtoista, niiden ennusteista ja hoidon hinnasta. Hoitopäätös tehdään yhteisymmärryksessä potilaan kanssa. Potilasta kohdellaan aina asiallisesti, riippumatta potilaan asemasta, taustasta tai terveydentilasta. Potilaan tullessa suun terveydenhuollon kokonaishoitoon, hoitosuunnitelma perustuu potilaalle tehtyyn tutkimukseen. Potilaan yksilöllinen hoitosuunnitelma kirjataan potilaskertomukseen kussakin tilanteessa tarvittavassa laajuudessa. Potilaan hoitokertomukseen kirjataan kullakin käyntikerralla toteutettu hoito ja käytössä oleva ohjelma päivittää potilaan hoidon etenemisen potilaan hoitostatukseen automaattisesti. Pyrkimyksenä on, että sama ammattihenkilö toteuttaa potilaan kokonaishoidon, mutta mikäli jostakin syystä hoitava henkilö muuttuu, on hän velvollinen tutustumaan potilaan hoitosuunnitelmaan ja potilaalle hoitojaksolla tehtyyn hoitoon. Mikäli muutoksia hoitosuunnitelmaan tehdään, keskustellaan niistä potilaan kanssa.

Potilaan itsemääräämisoikeutta on aina kunnioitettava (Perustuslaki 731/1999, 7§, Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 6§). Muistisairas ei menetä itsemääräämisoikeuttaan diagnoosin perusteella vaan hänen kykynsä päättää omasta hoidostaan tulisi arvioida aina tilannekohtaisesti.

Rajoittamista voidaan käyttää vain painavasta ja hyväksyttävästä syystä, hätävarjelu- ja pakkotilasäännösten kautta. Jos kyse on akuutista tilanteesta ja tutkimus on välttämätön hengen tai terveyden turvaamiseksi, lääkäri voi tehdä päätöksen rajoittamisesta hätätilasäännösten nojalla. Henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan tilanteen hoitaminen ei edellytä potilaan suostumusta. Suun terveydenhuollossa kyse voi olla suun terveydentilan tutkimisesta avustetusti esim. akuutin hoidontarpeen arvioimiseksi.

Potilaalla on oikeus omien tietojensa katseluun ja hoidon yhteydessä potilas voi hoitavan ammattihenkilön kanssa tutustua omiin suun terveydenhoidon kirjattuihin tietoihin näin halutessaan. Mikäli potilas hoidon päätyttyä haluaa saada tietoa potilasasiakirjoista, tehdään pyyntö kirjallisesti hyvinvointialueen verkkosivujen kautta potilastietoarkistosta.

Mikäli potilas on tyytymätön saamaansa hoitoon tai kohteluun, potilaalla on mahdollisuus antaa potilaspalautetta suullisesti, kirjallisesti ja sähköisesti. Potilas voi halutessaan pyytää yhteydenottoa palautteen käsittelijältä, jolloin käsittelijä vastaa potilaan palautteeseen potilaan toivomalla tavalla, joko puhelimitse tai sähköpostitse. Annetusta palautteesta kirjataan toimenpide myös palautejärjestelmään. Palautteet käsittelee yksikön esihenkilö, eli joko ylihammaslääkäri tai osastonhoitaja. Palaute käsitellään myös tarvittaessa yksikön henkilöstöpalaverissa, kuitenkin siten että potilas ei ole yksilöitävissä.

Tilanteissa, jossa potilas on tyytymätön saamaansa palveluun, potilaat saavat tarvittaessa yhteyden potilasasiavastaavaan, jonka tehtäviin kuuluu neuvoa potilaslain soveltamisessa, tarvittaessa avustaa muistutusten tekemisessä ja antaa tietoa potilaan oikeuksista.

Potilasasiavastaava neuvoo myös kantelun, oikaisuvaatimusten, valitusten, vahingonkorvausten tai muihin potilaanoikeusturvaan liittyvissä asioissa ja niiden vireille panossa. Potilasasiavastaavat toimivat potilaiden oikeuksien puolustajana ja seuraavat potilaan aseman kehitystä kokoamalla tietoa yhteydenotoista. Potilasasiavastaavan yhteystiedot ovat esillä kaikissa alueen suun terveydenhuollon yksiköissä. Mikäli potilas ilmaisee tyytymättömyytensä, jo käynnin yhteydessä potilasta neuvotaan olemaan yhteydessä potilasasiavastaavaan ja annetaan tämän yhteystiedot.

Siinä tapauksessa, että potilaan hoitotilanteessa ammattihenkilö tekee hoitovirheen, hän on velvollinen ilmoittamaan tapahtuneesta virheestä potilaalle ja ohjaamaan potilasta ottamaan yhteyttä potilasvakuutukseen. Tässä tilanteessa virheen tehnyt hoitava henkilö tekee itse myös potilasvakuutukseen selvityksen tapahtuneesta vahingosta. Potilaalle annetaan potilaan oikeusturvan varmistamiseksi potilasasiavastaavan ja potilasvakuutuksen yhteystiedot.

Potilaalla on aina oikeus kieltäytyä hoidosta. Siinä tapauksessa, että hoidosta kieltäytyminen vaarantaa potilaan hengen tai terveyden, pyrkii hoitava ammattihenkilö kuitenkin informoimaan potilasta hoidosta kieltäytymisen merkityksestä ja sen aiheuttamasta vaarasta potilaalle. Potilaan kanssa pyritään yhteisymmärrykseen ja mietitään yhdessä hoidon toteuttamisen keinoja. Hoidosta kieltäytyminen merkitään potilaan hoitokertomukseen. Lapsen ollessa kyseessä, potilaan hoito yritetään aina kuitenkin lapsen edun mukaisesti toteuttaa. Lapsen hyvinvoinnin laiminlyöntiä epäiltäessä ja tilanteen niin vaatiessa hoitohenkilökunnalla on velvollisuus tehdä asiasta lastensuojeluilmoitus. Mikäli lasta hoitava henkilö ei kuitenkaan ole varma lastensuojeluilmoituksen tarpeellisuudesta voi hän kysyä neuvoa perhekeskuksen kautta matalalla kynnyksellä.

Potilasvakuutuskeskus www.pvk.fi

www.hyvaep.fi/palvelu/perheiden-asiakas-ja-palveluohjaus/

Potilasasiavastaavien yhteystiedot:

Marjo-Riitta Kujala ja Elina Puputti

puh: 06-454111

maanantaisin klo.12:30-14:00 tiistaista torstaihin klo. 8:30-10:00

3.2.4 Muistutusten käsittely

Hoitoon tai palveluunsa tyytymättömällä potilaalla tai hänen laillisella edustajallaan on oikeus keskustella asiasta toimintayksikön vastuuhenkilön eli ylihammaslääkärin kanssa. Keskustelussa pyritään löytämään asiaan ratkaisu ja korjaamaan mahdollinen epäkohta. Sen lisäksi asiakas voi tehdä muistutuksen tulostettavalla lomakkeella tai sähköisesti. Potilaslain mukainen kirjallinen muistutus osoitetaan hyvinvointialueen terveys- ja sairaalapalveluiden toimialuejohtajalle. Terveys- ja sairaalapalveluiden toimialuejohtaja voi jakaa selvitysvastuuta johtavalle ylihammaslääkärille ja hän edelleen ylihammaslääkärille ja yksikön osastonhoitajalle, kun muistutukset koskevat heidän alaisuudessaan olevaa henkilöstöä.

Muistutukset pyritään käsittelemään mahdollisimman pian saapumisen jälkeen ja muistutukseen annetaan kirjallinen vastine. Mikäli muistutuksessa ilmenee asioita, jotka on syytä ottaa huomioon toiminnassa ja sen kehittämisessä, asia käsitellään henkilöstöpalaverissa. Jos asia koskee yksittäistä työntekijää, asia käsitellään esihenkilön ja työntekijän kesken. Tarvittaessa kutsutaan muita osapuolia keskusteluun, jotta voidaan varmistaa asian käsittelyn tapahtuvan asianmukaisesti. Muistutuksen tehneen henkilön tietojen käsittelyssä tietosuojamääräykset otetaan huomioon.

Muistutukseen vastataan aina kirjallisesti hallintoylilääkärille ja potilaalle.

3.2.5 Henkilöstö

Kauhavan alueen suun terveydenhuollon vastuuhenkilönä toimii ylihammaslääkäri Riitta Hautala, joka toimii myös hammaslääkärin alueen hammaslääkärin esihenkilönä. Hoitohenkilöstön esihenkilönä ja yksikön vastuuhenkilön sijaisena toimii osastonhoitaja Kristiina Hietakangas.

Kauhavan alueen hammashoitoloissa on 7 hammaslääkärin virkaa (mukaan lukien ylihammaslääkäri), 1 oikomishoidon ylihammaslääkärin virka, 4 suuhygienistin tointa, 11 hammashoitajan tointa ja osastonhoitaja (yhteinen pohjoisella alueella).

Toimet ja virat on täytetty, osa määräaikaisesti ja osa-aikaisesti.

Erikoissairaanhoidon palvelut tarjotaan alueen asiakkaille lähetekäytännöllä Seinäjoen keskussairaalassa. Virka-ajan ulkopuolinen suun terveydenhuollon päivystystoiminta tapahtuu ulkoistetussa ja keskitetyssä päivystyksessä Seinäjoen Y-talossa.

Henkilöstön rekisteröintitiedot tarkistetaan Julki Terhikistä ennen palkkaamista. Henkilöstön kelpoisuusvaatimusten varmistaminen tapahtuu tutkintotodistuksella. Henkilökunnan

kielitaito varmistetaan ennen virkaan tai toimeen valintaa haastattelussa. Virkaan tai toimeen valitun tulee toimittaa todistus terveydentilastaan. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella suun terveydenhuollon toimintojen ei katsota kuuluvaksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selittämisesestä annetun lain (504/2002), valvonta lain 28§ tai vammaispalvelulain (675/2023) määrittelemien palvelujen piiriin. Huumetestiä ei Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella vaadita ennen virkaan tai toimeen valintaa.

Suun terveydenhuollossa käytössä on hyvinvointialueen perehdytyskortti, jonka mukaisesti perehdytyksessä käydään läpi eri perehdytyksen osa-alueet. Uusi työntekijä suorittaa Etelä-Pohjanmaan alueella yleisperhdytyksen sekä tietosuoja- ja tietoturvakoulutuksen ja osaaminen varmistetaan testillä oppiportissa. Henkilöstön perehdytyksen yhteydessä käydään läpi myös hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. Hyvinvointialueen ohjeet ja materiaalit löytyvät hyvinvointialueen sivujen oppimateriaaleista. Hoitohenkilökunnalle suunnattu lääkeosaamisen koulutus (LOVE) kuuluu olla suoritettuna. Koulutusten voimassaoloaikaa seuraavat paitsi esihenkilöt, myös henkilöstön tehtävänä on itse huolehtia omalta osaltaan osaamisensa ajantasaisuudesta.

Perehdytyksen toteuttaa hammaslääkäreille ylihammaslääkäri ja muulle henkilöstölle osastonhoitaja tai lähiesihenkilö.

Hammaslääkäriopiskelijoilla on ns. kuntalupa, kun opintoja on suoritettu riittävästi.

Opiskelijoille nimetään ohjaaja, joka on päävastuussa työpaikalla tapahtuvasta opiskelijaohjauksesta. Ohjaaja on pääsääntöisesti samaa ammattiryhmää, kuin ohjattava opiskelija. Koko suun terveydenhuollon henkilöstö osallistuu opiskelijan ohjaamiseen ja puuttuu tarvittaessa havaitsemiinsa epäkohtiin.

Syventävän vaiheen hammaslääketieteenopiskelijoiden ohjaukseen on laadittu yhteinen ohjeistus Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle.

Terveydenhuollon ammattihenkilön (hammashoitaja, suuhygienisti) sijaisena toimivalla opiskelijalla on nimetty ohjaaja.

Täydennyskoulutus tapahtuu koulutussuunnitelman mukaisesti, joka on laadittu yhteisesti koko Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen suun terveydenhuollon henkilöstölle. Koulutusten määrään vaikuttavat paitsi kullekin ammattiryhmälle laaditut koulutussuositukset, hyvinvointialueen omat koulutusohjeet. Suun terveydenhuollon osalta alueen sisäistä koulutusta pyritään järjestämään yhteisesti 2–3 päivää vuodessa. Hyvinvointialueen ulkopuolella tapahtuvan koulutuksen osalta esihenkilö tekee anomuksen perusteella päätöksen tapauskohtaisesti.

Tarjolla on lisäksi QADentalin koulutusmateriaalit sekä Oppiportin materiaalit. Lisäksi perehdytyksen tukena on Suun terveydenhuollon toimintaohje ja hoitohenkilöstölle suunnattu perehdytysmateriaali. Toimintaohjeen päivityksestä vastaa ylihammaslääkäri, hoitohenkilöstön materiaaleista vastaa osastonhoitaja

Henkilöstön osaamista ja työskentelynasianmukaisuutta seurataan lähiesihenkilöiden toimesta, sekä potilaspalautteiden ja muun henkilökunnan ilmoitusten perusteella. Kyseisen työntekijän lähiesihenkilö on velvollinen puuttumaan epäkohtiin ja tarvittaessa ohjaamaan työntekijä lisäkoulutukseen tai muutoin muuttaa työntekijän toimenkuvaa siten, että työntekijä pystyy suoriutumaan hänelle määrättyistä työtehtävistä.

3.2.6 Potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta

Suun terveydenhuollossa kaikki toiminta on ajanvarauksellista. Äkillisissä poissaoloissa kiireettömiä ajanvarauksia voidaan joutua siirtämään toiseen ajankohtaan.

Särkypäivystyksen määrä suhteutetaan töissä olevien työntekijöiden määrään.

Rekrytoinnista vastaa hammaslääkärien osalta ylihammaslääkäri ja hoitohenkilöstön osalta osastonhoitaja. Rekrytoinnin osalta toimitaan ennakoivasti ja vuosilomien sijaistaminen suunnitellaan lomapäätöksiä tehtäessä.

Hoidon tarpeen arviointi puhelimesta ja chat-palveluissa auttavat ohjaamaan palvelujen oikeanaikaista ja tasapuolisuutta palveluun haluaville. Palvelusetelien avulla pyritään lisäämään potilaan mahdollisuutta päästä palvelun piiriin. Kiirettömään hoitoon pääsyä seurataan ja raportoidaan kuukausittain. 1.1.2025 alkaen potilaille annetaan mahdollisuus hoitotakuun puitteissa saada aika muuhunkin n.50 km säteellä potilaan omasta suun terveydenhuollon yksiköstä sijaitsevaan yksikköön, niin halutessaan, ilman yleensä vaadittavaa terveystarkastusta.

3.2.7 Monialainen yhteistyö ja palveluiden koordinaatio

Suun terveydenhuollossa on mahdollisuus konsultoida Seinäjoen keskussairaalan suupoliklinikkaa ja tarvittaessa Tampereen yliopistollisen sairaalan suusairauksien päivystyskonsulttia. Tarvittaessa potilas on myös mahdollisuus lähettää hoitoon näihin yksikköihin. Hammaslääkärillä on oikeus konsultoida potilaan hoitavaa lääkäriä tai muuta alan asiantuntijaa, jos hoidon suunnittelu tai toteuttaminen sitä vaatii.

Tilanteissa, jossa hoitavalla suun terveydenhuollon henkilöllä herää huoli potilaan hyvinvoinnista, voi hän olla yhteydessä sosiaaliviranomaisiin ja tehdä huoli-ilmoituksen.

Lasten ollessa kyseessä suun terveydenhuollon ammattilaiset ovat keskeisessä roolissa lasten hoidon laiminlyönneissä ja tilanteissa, jossa epäillään lapsen pahoinpitelyä. Tällöin

lapsesta tulee aina tehdä lastensuojeluilmoitus ja mahdollisesti ilmoittaa myös asiasta poliisille.

Suun terveydenhuolto on mukana perhepalvelujen tiimissä. Perhepalvelujen tiimi on yhteistyöelin kunnan, hyvinvointialueen tarjoamien perheiden palvelujen, koulun, varhaiskasvatuksen, seurakuntien ja muiden lapsiperheiden palvelujen järjestävien järjestöjen välillä.

ikäihmisten palvelujen kanssa suun terveydenhuollossa on tehty yhteistyötä pitkään. Hoitohenkilöstöä on aika-ajoin käyty kouluttamassa suun terveydenhuollon osaamisessa ja osastoilla ja asumisyksiköissä on suun terveydenhuollossa tehtyt yksityiskohtaiset ohjeet suun terveydenhoitoon ja ongelmien ennalta ehkäisyyn, sekä kuvallinen ohje erilaisista suun ongelmista ja siitä milloin olisi syytä olla yhteydessä suun terveydenhuoltoon. Palveluyksiköissä on puhelinnumero, jonka kautta saa helposti yhteyden suun terveydenhuoltoon. Suun terveydenhuolto on lisäksi toteuttanut yksiköissä asiakkaan vapaaehtisuuteen perustuvia, maksullisia hammashoitajan ja suuhygienistin toteuttamia tutkimuskäyntejä. Käyntien perusteella potilas on tarvittaessa ohjattu vastaanotolle. Käynneillä on annettu potilaalle ja hoitohenkilöstölle potilaan suun terveyteen liittyvää ohjeistusta.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella suun terveydenhuollossa on aloitettu yhteistyö kotihoidon kanssa. Kotihoidon työntekijöillä on mahdollisuus olla yhteydessä oman alueensa suun terveydenhuollon yksikköön kotihoidon piirissä olevien asukkaiden suun terveyteen liittyvissä kysymyksissä.

Vammaispalvelujen osalta käytäntö on hyvin pitkälle samanlainen. Vammaispalvelujen yksiköissä on pyynnöstä käyty pitämässä esityksiä ennaltaehkäisevänä työnä asukkaiden suun oman hoidosta ohjausta.

Koululaisille suunnattua ennaltaehkäisevää valistusta on annettu esikoululaisille, 4. 7. ja 9. luokkalaisille ja pyydettäessä myös muille.

Pyydettäessä on myös käyty luennoimassa suun terveydestä esimerkiksi perhekeskuksen tapaamispaisteissa ja erilaisten yhdistysten ja harrasteyhteisöjen tilaisuuksissa.

Yhteistyötä tehdään myös alueen hammasteknikoiden kanssa hammasproteesien ja oikomiskojeiden valmistuksen ja korjauksen osalta.

Suun terveydenhuollon palvelujen toteutus Kauhavan alueella toteutetaan vastuuyksikössä yhteistyönä, alueen toimispisteiden välillä liikkuvat paitsi potilaat, myös henkilökunta.

3.2.8 Toimitilat ja välineet

Toimitilojen, toimintaympäristön ja välineiden turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä ja soveltuvuudesta tarkoitukseensa säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 8§).

Suun terveydenhuollon palvelut toteutetaan Kauhavan sote-keskuksen, Ylihärmän terveysaseman ja Alahärmän koulukeskuksen hammashoitoloissa.

Kauhavan sosiaali- ja terveystieteiden hammashoitola sijaistee 2. kerroksessa. Rakennus on valmistunut 2022. Hoituhuoneita on kuusi. Kaikissa hoituhuoneissa on potilashoitoyksikön lisäksi röntgenlaite intraoraalikuvien ottamista varten. Huoneet on varusteltu huonekohtaisella jäähdytysjärjestelmällä ja kaikissa huoneissa on sähköpöydät hoitohenkilökunnan ergonomisen työskentelyn parantamiseksi. Lisäksi Kauhavan hammashoitolassa on mahdollisuus toteuttaa potilaan hoitoa ilokaasusedaatioissa. Hoituhuoneissa on potilasasiakirjojen käyttöön tarkoitettut tietokoneet ja tulostimet. Yksikössä on asiamukaisten hoitotilojen lisäksi potilaille odotustila, hampaiden pesutila ja lepohuone. Lisäksi tilaa on tarveaineille, kipsihuoneelle, henkilökunnan wc:lle, ajanvaraukselle ja toimistotyöskentelyyn. Välinehuollon käytössä on tavarahissi hammashoitolaan.

Henkilökunta voi käyttää sote-keskuksen yhteisiä kokoustiloja, taukotiloja ja pukeutumistiloja. Rakennuksessa on myös hissi. Toimitilaan tehdyt tarkastukset:

- Rakennuksen takuun mukainen vuositarkastus syyskuu 2023
- Palotarkastus 9.11.2023
- Pelastustoimen tarkastus ja pelastussuunnitelma 7.10.2022
- Henkilökunnan turvallisuuskävely vuosittain maaliskuussa.
- HVA:n ohjaus ja valvontakäynti 13.6.2024
- Työterveydenhuollon työpaikkakäynti 12.4.2024

Toimitilat on todettu toimintaan hyvin soveltuviksi.

Ylihärmän hammashoitola sijaitsee Ylihärmän terveysaseman yhteydessä. Se on valmistunut 1980-luvulla. Hammashoitolassa on ajanvarauksen toimitila, neljä hoituhuonetta, joissa on kaikissa hoitokoneyksikkö, kolmessa hoituhuoneessa on röntgenlaite. Kaikissa hoituhuoneissa on potilastietojen käsittelyyn tarkoitettut tietokoneet ja printterit sekä säädettävät työpöydät. Hoituhuoneet on varustettu huonekohtaisesti säädettävällä jäähdytysjärjestelmällä. Potilaille on asianmukaiset odotustilat ja WC:t. Henkilökunnalla on

taukotila ja pukutilat. Yksikössä on varastotilaa myös hoidossa käytettäville välineille ja aineille.

- Pelastussuunnitelman päivitys 3.4.2024
- Työterveyshuollon työpaikkakäynti 11.11.2024 (Ylihärmä ja Alahärmä)
- Henkilökunnan turvallisuuskävely vuosittain maaliskuussa

Alahärmän hammashoitola sijaitsee koulukeskuksen yhteydessä. Se on valmistunut 2024. Hoitolaan on erillinen sisäänkäynti ja siellä voi käydä myös muut kuin koululaiset. Hoitosiivessä toimii myös muita terveydenhuollon palveluita kuten kouluterveydenhoitaja, -fysioterapeutti, -psykologi jne.

Hoituhuoneita on yksi. Se on varustettu kompaktisti toimivaksi: hoitotuoli, hoitotarvikevälineistö, röntgen, DAC-autoklaavi, tarveaineet jne. Hammaslääkäri ja suuhygienisti työskentelevät vuoropäivin.

Henkilökunta käyttää yhteisiä sosiaalitylöitä, potilaat yhteistä odotustilaa muun koululla toimivan terveydenhuollon kanssa.

- Pelastusharjoitus tammikuu 2026
- Pelastussuunnitelma 3.8.2023
- Työterveyshuollon työpaikkakäynti 11.11.2024 (Ylihärmä ja Alahärmä)
- Turvallisuuskävely vuosittain maaliskuussa

Kauhavan alueen suun terveydenhuollon välinehuolto on keskitetty Kauhavan välinehuoltoon. Ylihärmässä ja Alahärmässä on ainoastaan kulmakappaleiden ja turbiinien sterilointiin tarvittava DAC-autoklaavi.

Kaikissa alueen suun terveydenhuollon yksiköissä käytetään samoja suun terveydenhuoltoon tarkoitettuja välineitä ja aineita. Välineiden osalta vuosittain tehdään inventaario, jolloin tarkistetaan välineiden määrä. Välineet on asianmukaisesti luetteloitu yksikössä ja tallennettu Teams-kansioon sekä HVA:n verkkokansioon. Kyseiset välineet ovat kaikki tarkoitettuja suun terveydenhuollon käyttöön. Suun terveydenhuollossa käytettävien aineiden ja kemiakaalien osalta käyttöön on otettu EcoOnline -ohjelma.

Lisäksi kemikaaleja koskevan ohjeistuksen mukaisesti käyttöohjeet ja käyttöturvallisuus tiedotteet ovat saatavilla myös fyysisissä kansioissa aineiden säilytykseen tarkoitettussa varastossa QR- koodeina.

Suun terveydenhuollossa käytetään runsaasti erilaisia laitteita ja välineitä, sekä kemikaaleja, joiden käyttöön liittyy monenlaisia riskejä. Riskit on kartoitettu ja riskien hallintaan on tehty yksityiskohtainen ohjeistus. Ohjeet ja riskit on koottu Etelä-Pohjanmaan

hyvinvointialueen ohjeen mukaiseen turvallisuuskansioon. Turvallisuuteen liittyvät ohjeistukset löytyvät paperisina versioina turvallisuuskansioista.

Keskeisimpiä toimintaan liittyviä riskejä ovat laiteviat, altistuminen voimakkaille kemikaaleille ja kuulolle haitalliset kovat äänet ja työssä käytettävä voimakas silmille haitallinen valo. Hammaskuvantamisessa käytettävä röntgensäteily on luokiteltu riskinä pieneksi kuvantamisessa käytettävien pienien sädemäärien vuoksi. Laitteiden toimintaa ja kuvan laatua tarkkaillaan jatkuvasti, ja poikkeamien varalta on laadittu ohjeet. Säteilyturvakeskus valvoo ja ohjaa säteilyn käyttöä. Röntgenkuvaus on luvanvaraista toimintaa.

Asiakkaan yksityisyyden suoja pyritään ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan. Kauhavan hammashoitolassa on käytössä Akseli -kutsujärjestelmä, jonka avulla potilas voidaan kutsua huoneeseen anonyymisti. Muissa yksiköissä tämä ei yksiköiden pienen koon vuoksi ole käytössä. Hoituhuoneeseen potilas tulee pääsääntöisesti yksin. Saattaja sallitaan, mikäli tähän on potilaan lupa. Poikkeuksena pienet lapset ja muut henkilöt, joiden kyky päättää asioistaan on jostakin syystä alentunut. Potilastietojen käsittelystä on Sosiaali- ja terveysministeriön antanut ohjeistuksen (STM opas sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyyn 11/2024 ja Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöoikeussäätelyn soveltamisohje 1172024). Etelä-Pohjanmaan Hyvinvointialueella on myös oma ohjeistus potilastietojen käsittelystä. Potilastietojen käsittelyä ohjaa asiakastietolaki 703/2023.

Potilas voi pyytää halutessaan lokitiedot omista tiedoistaan hyvinvointialueelta, mikäli epäilee tietojen käsittelyssä tapahtuneen virheitä.

Toimitilojen rakenteisiin ja ympäristöön liittyvästä ylläpidosta vastaa Kauhavan kaupunki. Tilojen siivouksesta ja omistamiensa laitteiden kunnossapidosta huolehtii Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue.

Mikäli rakennuksessa huomataan jotakin ylläpitoa, huoltoa tai korjausta vaativaa, ilmoitetaan asiasta välittömästi Kauhavan sote-keskuksen osalta Arelle, joka vastaa kiinteistöhuollosta. Ylihärmän ja Alahärmän hammashoitoloiden kohdalla vikailmoitus tehdään kaupungin tekniselle osastolle tai jos kyse pienestä toimenpiteestä, suoraan kiinteistöhoitajalle puhelimitse.

Jos ongelmia tai vikoja huomataan tilojen siivouksen osalta, esihenkilö ilmoittaa asiasta tilojen siisteydestä vastaavalle esihenkilölle ja ongelman huomannut työntekijä tekee tarvittaessa Haipro ilmoituksen asiasta.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden ollessa kyseessä ilmoittaa työntekijä asiasta esihenkilölle ja tekee Haipro-ilmoituksen sekä tarvittaessa, jos tilanne liittyy asiakkaan potilastietojen käsittelyssä tapahtuneeseen virheeseen, tehdään vaadittavat tietoturvaan ja tietosuojaan

liittyvät ilmoitukset. Esihenkilö tai potilasta hoitanut ammattihenkilö on tarvittaessa yhteydessä myös it-tukeen, jotta mahdollinen tietovuoto tai muu järjestelmään liittyvä ongelma saadaan heti korjattua ja estettyä lisävahingot. Jos asiaan liittyy laiteturvallisuuteen, tehdään myös ilmoitus Fimeaan.

Hoitokoneen huollot toteutetaan suunnitellusti vuosittain. Tämä kuuluu kyseisten laitteiden toiminnan ylläpitoon. Huolto tapahtuu asianmukaisen koulutuksen saanut henkilö. Röntgenlaitteiden osalta laitteiden toimintaa ja kuntoa seurataan toimintatestein. Vastuu testien suorittamisesta on laitetta käytävällä hammaslääkärillä. Poikkeamista ilmoitetaan heti suun terveydenhuollon röntgentoiminnasta vastaavalle ylihammaslääkärille. Laitetta ei voi vian ilmestymisen jälkeen käyttää. Kaikilla työntekijöillä on velvollisuus ilmoittaa epäkohdista ja viallisista laitteista ja poistaa ne käytöstä viipymättä.

Suun terveydenhuollon henkilöstöllä on koulutuksensa tuoma osaaminen hammashuollossa käytettävistä laitteista, välineistä ja kemikaaleista. Uusien laitteiden ja aineiden osalta henkilökunta saa tarvittaessa lisäkoulutusta. Suun terveydenhuollossa käytetään ainoastaan kyseiseen käyttötarkoitukseen suunniteltuja laitteita ja välineitä. Vialliset laitteet ja välineet poistetaan viipymättä käytöstä.

Mikäli ongelma liittyy suun terveydenhuollon välineiden huoltoon, lähiesihenkilö on yhteydessä välinehuollon esihenkilöön ja lisäksi tarvittaessa ongelman tai vian huomannut työntekijä tekee asiasta Hai-pro-ilmoituksen.

Paitsi esihenkilöillä, on myös yksiköiden nimetyillä turvallisuusvastaavilla sekä koko suun terveydenhuollon henkilöstöllä on keskeinen asema toimitilojen, laitteiden ja välineiden turvallisuuden varmistamisessa. Ongelmista tulee kaikkien ilmoittaa heti sen havaittuaan eteenpäin ja estää lisävahingot.

3.2.9 Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö

Suun terveydenhuollon lääkinällisistä laitteista ja niiden käytöstä säädetään laissa lääkinällisistä laitteista (719/2021). Lakiin kirjattujen veloitteiden noudattamisesta on annettu myös muita ohjeita (Fimea 1/2023, STM julkaisu 2024:3).

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on käytössä Lifecare potilastietojärjestelmä. Ohjelman tiedot löytyvät Valviran tietojärjestelmärekisteristä.

Tietojärjestelmän toiminnasta vastaa ohjelmistotoimittaja Tieto ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen IT-osasto.

Potilastietoja saavat käsitellä ainoastaan potilaan hoitoon osallistuvat henkilöt. Potilaan tietoturvasta ja tietosuojasta huolehditaan ja poikkeamista ilmoitetaan välittömästi. Hyvinvointialueen henkilöstö suorittaa tietoturva ja tietosuojakoulutusta ja niihin liittyvät tentit määräajoin eli 3–5 vuoden välein. Suoritteiden ajantasaisuudesta huolehtii työntekijä ja sitä valvoo lähiesihenkilö.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on laadittu tietoturvallisuussuunnitelma, joka on työntekijöiden käytettävissä. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on laadittu tietoturvallisuus ohjeet, jotka löytyvät hyvinvointialueen intrasta. Ohjeen toteuttamisesta Suun terveydenhuollossa vastaa kunkin yksikön nimetyt turvallisuusvastaavat yhteistyössä esihenkilöiden kanssa. (THL määräys 3/2024 Tietoturvasuunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja vaatimuksista)

Ostopalvelujen ja muiden vastaavien palveluostojen osalta rekisterin pitäjänä toimii aina Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue. Tämä kirjataan laadittaviin sopimuksiin. Ostettavien palvelujen osalta määritetään sopimuskohtaisesti, miten tämä käytännössä toteutetaan, koska asiaan vaikuttavat myös aina käytössä olevat palvelun tuottajien järjestelmät. Vastuu kirjausten oikeellisuudesta suun terveydenhuollossa on potilaan hoidosta vastaavalla ammattihenkilöllä.

Tietojärjestelmään liittyvistä poikkeamista ilmoitetaan asiakastietolain 90 §:n mukaisesti viipymättä IT-tukeen. It osaston tehtävänä on huolehtia tietojärjestelmien toimivuudesta ja tietoturvallisuudesta. Tietojärjestelmiä koskevat ohjeet ja ohjeistus poikkeamien ja häiriöiden varalle on kaikkien saatavilla Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen intrassa ja yksikön omat ohjeet turvallisuuskansiossa ja lisäksi yksikön ohjekansiossakaapissa paperisena versiona. Lisäksi ohje löytyy yksikön omassa verkkokansiosta. Poikkeamista tulee ilmoittaa viipymättä myös yksikön esihenkilöille. Poikkeustilanne ohjeet kuuluvat jokaisen uuden työntekijän perehdytykseen.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hankkiessa ohjelmistoja IT-osaston tehtävänä on varmistaa niiden soveltuvuus, asianmukaisuus ja turvallisuus aina ennen niiden käyttöönottoa. It-osaston tehtävänä on myös järjestää ennen käyttöönottoa henkilöstön käyttöopastus. Tietoliikennekatkosten varalta yksiköön on laadittu poikkeustilanneohjeet.

Käytössä olevan potilastietojärjestelmän osalta on laadittu yksityiskohtainen opas ohjelman käytölle, jota pyritään päivittämään jatkuvasti potilastietojärjestelmän päivittyessä tai ohjeistuksen muuttuessa.

Uutta teknologiaa ja lääkinnällisiä laitteita hankittaessa hankinnoista huolehtii Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella hankintaosasto. Hankintaprosessin aikana sovitaan myös tarvittavasta laitteiden käytön opetuksesta. Sopiva ajankohta opetukselle sovitaan yksikön

esihenkilöiden kanssa. Kaikkien laitteiden käyttöoppaat tulee olla myös henkilöstön saatavilla. Laitevikatilanteissa, laite poistetaan välittömästi käytöstä ja korvataan, mikäli mahdollista toimivalla vastaavalla laitteella. Mikäli tämä ei ole mahdollista potilaan hoito keskeytetään, tai suoritetaan muulla tilanteeseen sopivalla keinolla. Mikäli huoltoviive on pitkä, eikä laite ole korvattavissa yksikön toisella laitteella, toimintaan tulee välttämätön katkos. Jos potilaan tilanne sitä vaatii, huolehditaan potilaan jatkohoitoon pääsy toiseen yksikköön. Tilanteesta tehdään sähköinen poikkeamailmoitus (Haipro).

Laitevioista tehdään vaaratilanneilmoitus Fimealle HaiPro järjestelmän kautta. Valittaessa tapahtumatyyppiä laitteisiin liittyvä tulee kohta ilmoita Fimealle näkyviin.

3.2.10 Lääkehoitosuunnitelma

Kauhavan suun terveydenhuollon lääkehoitosuunnitelma on päivitetty tammikuussa 2026. Lääkehoitosuunnitelman on päivittänyt ja hyväksynyt ylihammaslääkäri yhdessä osastonhoitajan ja lähiesihenkilön kanssa. Lääkehoitosuunnitelma on laadittu STM ja Fimean ohjeiden mukaisesti (STM opas Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen, STM julkaisu 2021:6).

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen lääkehoidosta vastaa sairaala-apteekki, joka valvoo hyvinvointialueiden lääkehoidon asianmukaisuutta tekemällä tarkastuskäyntejä yksiköihin ja antamalla tarvittaessa ohjeistusta lääkehoidon toteuttamiseen. Yksiköiden lääkehoidon toteutumisesta ja lääkehoidon valvonnasta vastaa lääkehoidosta vastaava hammaslääkäri sekä ylihammaslääkäri, joka hyväksyy yksikköön laaditun lääkehoitosuunnitelman.

Hoitohenkilökunnalta vaaditaan Etelä-Pohjanmaan alueella hammashoitajille ja suuhygienisteille suunnattu suun lääkehoito-osaamisen koulutus, joka tulee päivittää viiden vuoden välein. Koulutuksen suorittavat kaikki ne, jotka työssään ovat yhteydessä suun terveydenhuollon lääkehoitoon.

3.2.11 Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja

Kauhavan alueen suun terveydenhuollon henkilöstö on suorittanut Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen tietoturva- ja tietosuojatentit sekä lukeneet Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ohjeet asiakas- ja potilastietojen käsittelystä. Tietojärjestelmien käyttö opastetaan työntekijälle perehdytyksen yhteydessä. Tärkeimmät ohjeistukset löytyvät myös suun terveydenhuollon toimintaohjeesta

Suun terveydenhuollon ammattilaisina henkilöstö on tietoinen henkilötietojen käsittelyssä vaadittavasta huolellisuudesta ja tietojen salassapitoa koskevista ohjeistuksista. Suun terveydenhuollossa potilastietoja käsittelee aina vain sellainen henkilö, joka toimii potilaan asian hoitajana ajanvarauksessa tai on suorassa hoitosuhteessa kyseiseen potilaaseen. Potilassuhteen muodostavat myös potilaskonsultaatiot ja lähettäminen toiselle ammattihenkilölle.

Asiakastietoja kirjataan käytössä olevaan potilastietojärjestelmään ja merkinnät ovat näin ollen potilaalle luettavissa Kanta palvelussa. Ajanvarauskirjeet tai muu potilaalle lähetettävä materiaali ei sisällä koskaan arkaluonteista tietoa potilaasta tai hänen terveydestään. Potilasviestintä tapahtuu vastaanottotilanteen ulkopuolella puhelimitse tai Omaep alustan viestisovelluksella. Viestipalvelun kautta tapahtuva potilastietojen käsittely sisältää potilaan ajanvaraukseen liittyvää viestintää, kuten esimerkiksi ajan perumista tai siirtoa. Chat palvelussa asiakas tunnistautuu vahvasti.

Potilastietojen käsittelystä jää aina lokitieto, mikäli potilastietoihin joudutaan ilman hoitosuhdetta, kuten esimerkiksi valvontaan liittyvissä tehtävissä, tehdään asiasta merkintä potilaan potilastietojärjestelmään. Merkinnässä ilmoitetaan potilastietojen avaamisen syy.

Potilaalla on mahdollisuus pyytää omia lokitietojaan, mikäli epäilee tietoja katselussa epäselvyyksiä. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivulla on ohjeet pyynnön tekemiseen.

Asiakastietolain 7 §:n mukaisesti palveluyksikön asiakastietojen käsittelystä ja siihen liittyvästä ohjeistuksesta vastaavat yksikön esihenkilöt. Terveyspalveluissa vastaavana johtajana toimii johtajaylilääkäri Tiina Perä.

Palveluyksikössä noudatetaan Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen potilas ja asiakastietojen käsittelystä annettuja ohjeita. Etelä-Pohjanmaalla turvallisuusosasto vastaa kaikista turvallisuuteen liittyvistä asioista.

Palvelun tuottajalla on nimetty tietosuojavastaava:

Mari Kempas tietosuojavastaava, DPO

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

puh: 050 474 2672

Tietietosuojaan ja asiakas- ja potilastietojen käsittelyyn liittyy paljon sitä ohjaavaa lainsäädäntöä, jota asiakastietoja käsitellessä tulee noudattaa. Palveluyksiköiden toiminnassa ne kaikki ohjaavat tietosuojan toiminnan periaatteita ja osaltaan varmistavat potilaiden oikeuksien toteutumisen.

Julkisuuslaki 621/1999

Tiedonhallintalaki 906/2019

Tietosuojalaki 1050/2018

Turvallisuusluokitteluasetus 1011/2019

Omavalvontasuunnitelmassa on otettava myös huomioon EU:n yleisen tietosuoja-asetus: (EU) 2016/

Lisäksi työntekijän tulee muistaa työntekijän lojaalisuusperiaate työnantajaansa kohtaan omassa toiminnassaan, esimerkiksi käyttäessään sosiaalista mediaa.

3.2.12 Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen

Kauhavan sosiaali- ja terveyskeskuksen suun terveydenhuollon toimintayksiköissä on potilasaulassa potilaspalautetta varten postilaatikko johon potilas voi jättää palautetta. Laatikoiden läheisyydestä löytyvät hyvinvointialueen palautekaavakkeet sekä kyniä palautteen kirjoittamista varten. Sama kaavake löytyy myös sähköisenä (Qpro) ja on näin ollen täytettävissä myös Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen nettisivujen kautta.

Palautepostilaatikoihin tullut palaute siirretään sähköiseen järjestelmään, jonka jälkeen esihenkilö käsittelee palautteen sähköisessä palautejärjestelmässä.

Potilaspalaute pyritään käsittelemään mahdollisemman pian, mutta viimeistään 2 viikon sisällä sen kirjautumisesta sähköiseen Qpro-järjestelmään. Potilas voi pyytää palautteen yhteydessä yhteydenottoa palautteeseen liittyen, jolloin palautteen käsitellyt esihenkilö on palautteessa toivotulla tavalla, puhelimitse tai sähköpostitse, yhteydessä palautteen antajaan.

Potilailta saatua palautetta pyritään käyttämään hyväksi toiminnan kehittämisessä. Saatua palautetta käsitellään vastuuyksikön palaverissa. Mikäli saatu palaute on positiivista ja koskee jotakin nimeltä mainittua työntekijää, palaute välitetään esihenkilön toimesta kyseiselle työntekijälle. Negatiivisen palautteen ollessa kyseessä asia käsitellään esihenkilön arvioiman tarpeen mukaan, joko asianosaisen tai anonymisti koko henkilöstön kanssa. Tällaisessa tilanteessa arvioidaan aina erikseen, onko palautteesta hyötyä henkilöstölle työn laadun ja potilastyön kehittämisen kannalta. Asiatonta palautetta ei esihenkilö vie henkilökunnan tietoon.

3.3 Omavalvonnan riskienhallinta

3.3.1 Palveluyksikön riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen

Kauhavan suun terveydenhuollon yksiköissä on tehty riskien kartoitus ja arviointi, joka on tallennettu Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella käytössä olevaan sähköiseen Wpro-järjestelmään. Yksiköissä nimetyt turvallisuusvastaavat huolehtivat säännöllisesti riskien arvioinnista, ennalta ehkäisystä sekä ilmoittavat mahdollisesti tietoon tulleista epäkohdista esihenkilölle. Riskien arviointi käydään vuosittain läpi henkilöstön kanssa.

Turvallisuusvastaavien tehtäviin kuuluu yhdessä esihenkilöiden kanssa huolehtia myös uusien työntekijöiden perehdytykseen kuuluvista sekä vuosittain henkilökunnan suorittamista turvallisuuskävelyistä. Turvallisuusvastaavat huolehtivat myös yksikkökohtaisen turvallisuuskansion ajantasaisuudesta.

Suun terveydenhuollossa keskeiset potilasturvallisuuteen riskit liittyvät potilastietojärjestelmien käyttöön ja potilastyössä käytettäviin koneisiin ja laitteisiin. Suun terveydenhuollossa käytetään runsaasti erilaisia kemikaaleja, jotka voivat väärin käytettynä tai pitkän aikavälin altistuksen seurauksena aiheuttaa terveydellistä haittaa.

Käytettävien tietojärjestelmien hallinta ja siihen liittyvien mahdollisten ongelmien ja riskien tunnistaminen on henkilöstölle ensiarvoisen tärkeää. Tietojen luotettavuus ja ajantasaisuus vaikuttavat myös hoitopäätöksiä tehtäessä potilaalle annettavaan hoitoon ja näin ollen hyvin merkittävä tekijä potilasturvallisuuden kannalta. Ulkoiset uhat potilastietojärjestelmien käytössä ja niihin kohdistuvat käytönesto kaappaukset ovat digitaalisten järjestelmien lisääntyessä koko ajan kasvava riski. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella potilastietojärjestelmien toiminnasta vastaa tietosuoja- ja tietoturvaosasto. Mikäli henkilökunta havaitsee jotakin poikkeamaa, joka liittyy tietojärjestelmiin, tulee siitä viipymättä ilmoittaa kyseiselle osastolle.

Suun terveydenhuollossa työn tarkkuus vaativat koneiden ja laitteiden hyvää toimintakuntoa ja henkilöstöltä taitoa käsitellä niitä asianmukaisella tavalla. Laitteita ja koneita käyttävät ammattilaiset arvioivat jatkuvasta käytössään olevien laitteiden ja koneiden toimintaa. Epäkunnossa olevat koneet tai vanhentuneet aineet poistetaan heti käytöstä. Suun terveydenhuollossa on käytössä runsaasti teräviä ja pistäviä instrumentteja, ja pistotapaturmat ovat yksi yleisimmistä työhön liittyvistä riskeistä.

Röntgensäteilyn käyttödiagnostisena välineenä vaatii käyttäjältä paitsi laitteiden käytön, potilas valinnan, myös säteilyfysiikan tuntemusta. Röntgenlaitteiden ja kuvanlaadun osalta on säteilyturvakeskuksen antamat ohjeet (STUK ohjeet säteilyn käyttäjälle/

hammaskuvantaminen), joita Kauhavan suun terveydenhuollon yksiköissä noudatetaan. Jokainen hammaslääkäri on vastuussa oman huoneensa röntgenlaitteiden testauksesta. Ylihammaslääkäri vastaa vastuuyksikön röntgentoiminnasta ja valvoo ohjeiden noudattamista.

Voimakkaat koneista lähtevät äänet voivat aiheuttaa kuulovaurioita. Työntekijöille tarjotaan kuulosuojaimia.

Hoituhuoneissa tarvittava tehokas valaistus sekä aineiden kovetuksessa käytettävä intensiivinen sininen valo voivat olla haitaksi silmille. Sinivalon suojaksi on käytössä suojukset.

Työterveyshuolto on tietoinen näistä henkilöstölle aiheutuvasta riskistä ja terveystarkastuksissa seurataan erityisesti kuulo- ja näköaistia säännöllisesti.

Usein toistuvat hankalat työasennot voivat aiheuttaa erityisesti tuki- ja liikuntaelin vaivoja. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että henkilöstö huolehtii omasta kunnostaan. Oman riskinsä aiheuttavat myös pyörätuolilla tuotavat potilaat, joiden siirtäminen hoitotuoliin on joskus hankalaa.

Turvallisuusvastaavat toimivat läheisessä yhteistyössä paitsi työtovereidensa, että vastuuyksikön esihenkilöiden kanssa. Paitsi vuosittaisella turvallisuuskävelyillä, myös päivittäisessä työssä vastaantulevien riskien ollessa kyseessä riskit pyritään heti tunnistamaan, niistä raportoidaan Wpro-järjestelmään ja ilmoitetaan esihenkilölle ja tarvittaessa eteenpäin ylemmälle taholle. Esihenkilö arvioi ensi tilassa riskin suuruuden ja tarvittavien korjaavien toimenpiteiden laajuuden, jotta riskiä voidaan niissä määrin, kun se on mahdollista poistaa, pienentää tai ainakin jatkossa tunnistaa.

Suun terveydenhuollon toiminnassa asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta keskeisimpiä riskejä ovat mm. tartuntavaara esimerkiksi puutteellisen hygienian takia. Lääkeaineiden, materiaali- ja tarveaineiden aiheuttamat mahdolliset allergiset reaktiot tai kemikaalien roiskuminen esim. huuhdellessa. Pyörivät tai terävät instrumentit voivat aiheuttaa ei-toivottuja haavoja ja nirhaumia. Suuontelossa käytettävien instrumenttien osien ja hampaan/paikan tai niiden osien nielemis- tai aspiraatiovaara.

Työturvallisuuteen liittyvässä toiminnassa toimintaa ohjaavat työturvallisuuslaki 798/2002 ja terveydensuojelulaki 763/1994

3.3.2 Riskienhallinnan keinot ja toiminnassa ilmenevien epäkohtien ja puutteiden käsittely

Turvallisuuskansio sisältää kaiken yksikön turvallisuuteen liittyvän tiedon, kuten pelastussuunnitelman, riskien arvioinnin, ohjeet vaaratilanteiden varalta sekä poikkeustilanne ohjeet.

Uhka- ja riskitilanteita varten ollaan päivittämässä toimintakortteja. Yhteinen palo- ja vaaratilanneharjoitus toteutetaan Kauhavan sotekeskuksessa keväällä 2026. Alahärmän koulukeskuksessa toteutettu tammikuussa 2026.

Suun terveydenhuollon kaikki työntekijät kuittaavat lukukuittauksella kaikki yksikköä koskevat turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat ja ne ovat kaikkien työntekijöiden saatavilla sekä paperisena versiona yksiköissä, että yksikön verkkokansiossa. Väkivalta tai muun uhkatilanteen varalle on Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen laatimista turvallisuus ohjeista ja kaavakkeista myös paperiset versiot, jotta uhkatilanteessa ohjeet ja kaavakkeet ovat nopeasti henkilöstön saatavilla ilman hakua hyvinvointialueen intrasta tai tietojärjestelmän ollessa poissa käytöstä. Vaaratilanteita on käyty läpi yksikkökokouksissa.

Mikäli henkilökunta tai joku yksikössä asioiva huomaa puutteita tai ongelmia toiminnassa tai turvallisuuteen liittyvissä asioissa pyritään asiat korjaamaan mahdollisuuksien mukaan heti. Ongelmasta tehdään tarvittaessa ilmoitus Wpro-järjestelmään ja käsitellään henkilökunnan kanssa asia ja tarvittaessa muutetaan toimintatapaa tilanteen uusiutumisen estämiseksi. Mikäli tilanne niin vaatii, otetaan yhteyttä toiseen yksikköön, ylemmälle tasolle tai sellaiseen muuhun tahoon, jonka toimivaltaan asian hoitaminen tai korjaaminen kuuluu.

Mikäli henkilökuntaan tai potilaisiin kohdistuu jokin fyysinen uhka, on Kauhavan hammashoitolassa hälytysnapit hoituhuoneissa. Näiden avulla saadaan suoraan yhteys sekä vartijaan että hälytyskeskukseen. Vartijan saapuminen paikalle vie jonkin aikaa. Muissa yksiköissä hälytysnappeja ei vielä ole ja ohjeeksi on annettu ennakointi ja 112-sovelluksen käyttö tai hätätilanteessa palohälytys. Avun saapuminen paikalle vie arviolta 5–10 minuuttia.

Koska koulutetun vartijan saapuminen paikalle vie aikaa, uhkatilanteen ennaltaehkäisy on keskeinen tekijä alueen suun terveydenhuollon turvallisuuden takaamisessa.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on annettu tarkat ohjeet siitä, miten uhkatilanteiden jatkotoimet tulee hoitaa. Ohjeet löytyvät, kuten aiemmin on mainittu, hyvinvointialueen turvallisuusohjeistuksista.

Mikäli riskin aiheuttaa itse rakennukseen liittyvät asiat, niihin puuttuminen ja niiden korjaaminen kuuluu rakennuksen omistajalle, eli Kauhavan kaupungille. Suun terveydenhuollon yksiköiden työntekijöiden velvollisuutena on ilmoittaa havaitsemistaan puutteista ja esihenkilön tehtävänä on viipymättä ilmoittaa niistä eteenpäin.

Henkilöstö on ohjeistettu, kaikissa läheltä piti ja vaaratilanteissa, tekemään asiasta sähköiset vaaratilanneilmoitukset. Vastuuyksikön esihenkilöt käsittelevät ilmoitukset, tuovat ne henkilökunnan tietoon tarvittaessa ja mahdollisesti asian niin vaatiessa raportoivat asiasta eteenpäin kullinkin vaaditulle taholle. Mikäli viranomaiset tai muut tahot selvityksen jälkeen vaativat muutoksia tai korjauksia, yksikön esihenkilö vastaa asioiden muutosten ja korjausten vireillepanosta ottamalla yhteyttä tarvittaviin yhteistyöelimiin.

Terveydenhuollon potilaiden ja potilasasiakirjojen käsittelyyn liittyy aina riskejä. Huolellinen potilastyöskentely on ensiarvoisen tärkeää. Potilaan hoidon tulee aina perustua Käypähoidon ohjeitukseen ja olla hyvän ja laadukkaan toiminnan mukaista. Laadukkaat välineet ja laitteet ovat näin ollen toiminnalle ensiarvoisen tärkeitä.

Alueen ikääntyvä hampaallinen väestö ja usein myös hoidollisesti vaativa potilaskanta korostavat hoitohenkilökunnan osaamisen tason vaatimuksia. Potilaaseen kohdistuvien riskien hallinnassa on näin ollen potilastietojen huolellinen tarkastelu ja potilastietojen tarkka kirjaus hoitotilanteessa keskeisessä asemassa potilaan hyvän ja oikea-aikaisen hoidon takaamiseksi.

Potilastyössä hankalat työasennot, erityisesti pyörätuoli ja paariasiakkaiden kohdalla on otettu huomioon. Yksi hoituhuone on tilavampi tämän takia. Toisessa kerroksessa sijaitsevaan hammashoitolaan pääsee hissillä, jonne mahtuu myös paripotilas.

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut ohjeet vaaratapahtumien ilmoitus – ja oppimismenettelylle (STM 2023: Vaaratapahtumien tutkinta: opas sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille)

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023 tarkoituksena on varmistaa palveluntuottajan palvelujen turvallisuus ja laatu, sekä edistää eri toimijoiden kuten valtion, Kansaneläkelaitoksen, eri viranomaisten ja hyvinvointialueiden yhteistyötä. Kyseisen lain 29§ säädetään palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta.

Palveluntuottajalla on salassapitosäädösten estämättä velvollisuus ilmoittaa palvelun järjestäjälle ja valvontaviranomaiselle kaikista potilasturvallisuutta vaarantavista epäkodista, vaaratapahtumista, vahingoista ja puutteista, joita ei pysytä omavalvontatoimin korjaamaan. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikilla työntekijöillä on velvollisuus ilmoittaa omalle esihenkilölleen kaikista havaitsemistaan epäkodista viipymättä. Potilas- tai työturvallisuuden vaarantuessa työntekijän tulee tehdä potilasturvallisuusilmoitus tai työturvallisuusilmoitus. Esihenkilöt käsittelevät ilmoitukset Haipro-järjestelmässä.

Vastuu asian mahdolliselle eteenpäin viennistä tai mikäli mahdollista korjaamisesta siirtyy näin esihenkilölle. Yksikön lähiesihenkilöt vievät yksikössä täytäntöön valvovien viranomaisten antama ohjaus sekä erilaiset päätökset. Lähiesihenkilöt yhdessä johtavan ylihammaslääkärin ja hoitotyön päällikön kanssa käsittelevät mahdolliset valvovien viranomaisten selvityspyynnöt ja antavat niihin selvityksen.

3.3.3 Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen

Riskienhallinnan seuranta tapahtuu paitsi Wpro- ja Haipro-järjestelmän kautta, on myös jokapäiväisessä toiminnassa tapahtuvaa toiminnan säätelyä. Vastuuyksikön esihenkilöiden tehtävänä on seurata ilmoituksia ja vastata niihin sekä tehdä tarvittavat toimenpiteet. Toistuvasti samasta aiheesta saapuvat ilmoitukset ovat hälytysmerkki siitä, että asia vaatii pikaisia toimenpiteitä ja ratkaisuja. Esihenkilöt raportoivat asioista tällaisissa tilanteissa aina suun terveydenhuollon johtoryhmässä, jolloin pystytään mahdollisesti myös vastaava tilanne huomioimaan ja mahdollisesti välttämään muissa yksiköissä. Mikäli tilanne vaatii laajempia jatkotoimia ja selvityksiä, johtava ylihammaslääkäri vie asian lähiterveyspalvelujohdon tietoon. Asiasta ja sen laajuudesta riippuen Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä säädetään, miten toimivalta tilanteissa määräytyy.

Kaikkien yksikköön saapuvien uusien työntekijöiden perehdytykseen kuuluu myös sähköisiin riskien hallintajärjestelmiin tutustuminen. Sähköisinä ilmoitus ja raportointi järjestelminä Haipro, Wpro ja Qpro-järjestelmien seuranta ja toiminnan riskien hallinnan onnistumisen arviointi on yksinkertaista. Järjestelmään tallentuva materiaali on aina ajantasaisena, paitsi esihenkilöiden, myös toiminnan valvonnasta vastaavien yksiköiden käytettävissä.

Lisäksi henkilökunnalla on mahdollisuus tehdä ilmoitus havaitsemastaan epäkohdasta tai sen uhasta intrasta löytyvän lomakkeen avulla.

https://www.hyvaep.fi/uploads/2024/01/palveluntuottajan_henkilokunnan_lakisaateinen_ilmoitusvelvollisuus-lomake.pdf

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on laadittu hygieniaohjeet ja infektioiden torjuntaohjeet, jotka löytyvät hyvinvointialueen Intrasta. Ohjeiden toteutumista seuraa yksiköihin nimetty hygieniavastaava, jonka tehtävänä on seurata ohjeiden noudattamista. Potilastyössä suun terveydenhuollossa tarvitaan erittäin korkeasta hygieniatasoa, sen toteutumisesta huolehtii aina koko henkilökunta ja hoitotilanteessa potilasta hoitava suun terveydenhuollon ammattilainen. Toimiva yhteistyö tukipalveluista laitoshuollon ja

välinehuollon kanssa on erityisen tärkeää riittävän hygieniatason varmistamisessa. Näin ollen havaituista poikkeamista ilmoitetaan heti.

3.3.4 Ostopalvelut ja alihankinta

Suun terveydenhuollon yksikössä, jossa ostopalvelun kautta toimiva työntekijä työskentelee, esihenkilöt valvovat ja vastaavat ostopalveluna tuotetun työn laadusta. Mikäli työn laadussa todetaan korjattavaa tai työntekijän osaamisessa puutteita, asiaan puututaan heti. Tällaisessa tilanteessa ollaan ensin yhteydessä ostopalvelu yritykseen ja reklamoidaan ja sovitaan korjaavista toimenpiteistä. Etelä-Pohjanmaalla on hankintasopimus suun terveydenhuollon ostopalveluista. Hankintaosasto huolehtii hankintasopimusten laatimisesta ja sopimusten kilpailutuksista.

Kauhavan sote-alueella ei ole ostopalveluja tällä hetkellä.

3.3.5 Valmius- ja jatkuvuuden hallinta

Suun terveydenhuollon yksiköille on laadittu yhteinen valmiussuunnitelma (STM:n julkaisuja 2019:10 ja 2019:9). Valmiussuunnitelma on tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ohjeiden mukaiseksi päivitettävänä.

Poikkeustilanteissa kiireettömiä asiakkaita tarvittaessa siirretään myöhempään ajankohtaan. Kiireellisissä tilanteissa annetaan vaadittava ensiapu.

4 Omavalvonta suunnitelman toimeenpano, julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen

4.1 Toimeenpano

Kauhavan sote-alueen suun terveydenhuollon yksiköissä omavalvonnan käytännön toteuttamisessa ja sen onnistumisessa potilastyössä on oleellista henkilöstön sitoutuminen omavalvontaan sekä henkilöstön ymmärrys ja näkemys omavalvonnan merkityksestä, tarkoituksesta ja tavoitteista.

Omavalvonta suunnitelma on koko henkilöstön saatavilla sekä paperiversiona, että sähköisessä muodossa Suun terveydenhuollon asiakirjoille varatussa kansiossa. Omavalvontasuunnitelma kuuluu jokaisen uuden työntekijän perehdytykseen ja kaikilta työntekijöiltä vaaditaan sen lukukuittaus aina kun omavalvontasuunnitelmaan tehdään muutoksia. Mikäli muutos katsotaan pieneksi, eikä lukukuittausta vaadita asia käydään läpi vastuuyksikön omassa palaverissa ja asian käsittely merkitään kokouksesta tehtävään muistioon. Omavalvontasuunnitelman mukaisen toiminnan toteuttaminen on jokaisen työntekijän velvollisuus ja toteuttamisen valvonnasta vastaa vastuuyksikön johtajana toimiva ylihammaslääkäri sekä yksikön osastonhoitaja.

4.2 Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen

Omavalvontasuunnitelma on julkinen ja kaikkien nähtävillä paperisena versiona Kauhavan, Ylihärman ja Alahärman suun terveydenhuollon yksiköiden odotustilassa. Lisäksi omavalvontasuunnitelma julkaistaan Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen antaman ohjeen mukaisesti hyvinvointialueen internetissä, jossa se on kaikkien saatavilla.

Omavalvontasuunnitelma on talletettu myös Kauhavan hammashoitolan henkilöstön Teams-tiedostoihin.

Omavalvontasuunnitelman ajantasaisuudesta huolehtiminen on vastuuyksikön esihenkilöiden vastuulla, mutta yksikön työntekijöitä veloitetaan ilmoittamaan viipymättä asiasta, mikäli he huomaavat omavalvontasuunnitelman sisältävän vanhentunutta tai virheellistä tietoa. Muutokset ja korjaukset pyritään tekemään heti kun korjaustarve havaitaan.

Mikäli kuitenkin puutteita omavalvonta suunnitelman toteuttamisessa tai sen seurannassa havaitaan, korjataan puutteet viipymättä ja tehdään tarvittaessa selvitys asiasta. Puutteiden korjaamisesta ja selvityksen tekemisestä vastaa vastuuyksikön johtaja.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella omavalvontaohjelman seurantaan liittyvät havainnot julkaistaan neljän kuukauden välein.